1.6.2021

HaV@eduskunta.fi

HE 62/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista

Digi- ja väestötietoviraston lausunto hallintovaliokunnalle

Digi- ja väestötietovirasto kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallintovaliokunnalle valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista annetusta laista. Lakiehdotus on erittäin tärkeä DVV:n näkökulmasta paitsi omien toimintojensa sijoittumisen näkökulmasta myös sen vuoksi että yhteisten digitaalisten palveluiden tuottajana se tukee tämän lakiehdotuksen tavoitteiden saavuttamista.

Yleisesti lakiehdotuksesta ja sen tavoitteista

DVV on lausunut lakia koskevasta hallituksen esityksestä varsinaisella lausuntokierroksella. Tässä lausunnossa DVV nostaa esille näitä samoja näkökulmia peilaten niitä lausuntokierroksen jälkeen lakiehdotukseen tehtyihin muutoksiin. Selvyyden vuoksi lausunto on jäsennelty lakiehdotuksen pykälien mukaisesti.

Yleisenä huomiona lakiehdotukseen DVV toteaa, että kokonaisuus vaikuttaa hyvältä, kunhan lopputuloksena on aidosti asiakkaanpalvelutarpeesta lähtevä päätöksenteko. Covid19-pandemia on osoittanut tilanteiden muuttuvan hyvinkin nopeasti ja virastoissa tämä on tarkoittanut jatkuvan käyntiasioinnin muuttamista ajanvarauksella tapahtuvaksi. Toisena esimerkkinä mainittakoon, että on alueita, joissa käyntiasioinnille on valtava kysyvä mutta toisaalta alueita, joissa sitä ei käytetä juuri ollenkaan. Tällaisen vaihtelevuuden vuoksi Digi- ja väestötietovirasto toivoo malliin joustavuutta ja mahdollisuuksia tehdä osin toimipiste- tai asiointikanava kohtaisia päätöksiä palvelujen tarjoamisesta.

1 § Lain tarkoitus ja soveltamisala

On hyvä, että viranomaisten tarjoamaa palvelukokonaisuutta katsotaan jatkossa yhä enemmän kokonaisuutena, jossa eri kanavat täydentävät toisiaan ja palvelutarjonta lähtee nimenomaan asiakkaiden tarpeesta. Palveluiden saatavuus on siis lakiehdotuksessa käsitetty laajasti ja järjestämisen lähtökohtana ovat ensisijaisesti kattavat sähköiset asiointipalvelut, mutta niitä tukee muu monikanavainen asiakaspalvelu mukaan lukien käyntiasioinnin palvelut koko maassa.

2 § Tavoitteet

Tämän lakiehdotuksen tavoitteet ovat kannatettavia. DVV toteaa, että viranomaisten toiminnan tuloksellisuutta, tuottavuutta ja tehokkuutta voidaan lisätä esimerkiksi julkishallinnon yhteiskäyttöisten tilojen lisäämisellä, tilojen käytön tehostamisella sekä julkishallinnon yhteistyön ja uusien toimintamallien sekä työskentelytapojen omaksumisella.

Lausunnon kohteena olevan lakiehdotuksen 2 §:ään on lausuntokierroksen jälkeen lisätty maininta siitä, että päästäkseen tulokselliseen palvelutuotantoon ja turvatakseen palveluiden saatavuus, on viranmaisen tarjottava palvelut *eri asioinnin keinoja käyttäen*. DVV:n näkökulmasta tämä lisäys on hyvä ja tarpeellinen, koska se korostaa palvelutarjonnan monikanavaisuutta.

3 § Valtakunnallinen suunnitelma

Valtakunnallinen suunnitelma tuo yhtenäisyyttä ja pitkäjänteisyyttä, kunhan pidetään huoli siitä, että se lähtee nimenomaan asiakkaiden tiedetystä palvelutarpeesta. Valtakunnallisessa suunnitelmassa on syytä huomioida esimerkiksi yhteispalvelupisteiden merkitys ja täysin uudenlaisen palvelun tarjoamisen tavat. Uudet innovaatiot julkisten palveluiden tarjoamisessa mahdollistavat asiakkaille joustavat palvelut, ja toisaalta tuovat tehokkuutta ja kustannushyötyjä. Tässä olisi tärkeää huomioida myös kuntasektorin palveluiden ja muiden toimintojensijoittumista koskevat suunnitelmat.

Lakiehdotuksen 3 §:ään on lausuntokierroksen jälkeen lisätty vaatimus siitä, että toimintaympäristön kehittymistä tulee valtioneuvoston laatimassa suunnitelmassa arvioida suunnitelman laadintaa seuraavan kahdeksan vuoden aikana. Tämä on DVV:n näkökulmasta kannatettava lisäys. Palvelukokonaisuutta mietittäessä virastot tekevät pitkäaikaisiakin sitoumuksia toimitilojen suhteen sekä henkilöstösuunnittelua, joten näiden päätösten taustalla on hyvä olla linja, joka jatkuu suunnitelmallisesti hallituskausien yli.

4 § Valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittumisen yhteistyöryhmä

Lakiehdotuksella aiotaan perustaa työryhmä, jonka tehtävänä olisi tukea suunnittelun ja seurannan yhteensovittamista. Paitsi että Digi- ja väestötietovirastolla on laaja toimipaikkaverkosto, sen tehtäviin kuuluu myös yhteiskunnan digitalisaation ja sujuvamman asioinnin edistäminen. Siten DVV ilmoittaa halukkuutensa olla mukana yhteistyöryhmässä.

5 § Toimivalta

Lakiehdotuksen mukaan ministeriöllä olisi toimivalta päättää sen alaisen yksikön sijoittautumisista. Lisäksi laissa säädettäisiin ministeriölle valtuudesta pidättää itselleen alaisensa viranomaisen päätösvalta yksikköjen ja toimintojen sijoittumispaikkaa ja yksiköissä annettavan palvelun saatavuutta koskevassa asiassa. Pidättämisoikeus koskisi lakiehdotuksen mukaan myös päätöksiä, jotka määrittelevät yksiköissä tarjottavien palveluiden saatavuutta. Reunaehto tällaisen päätösvallan pidättämiselle olisi se, että asian tulee ministeriön arvion mukaan olla merkityksellinen lain tavoitteiden tai valtakunnallisen suunnitelman kannalta.

DVV huomauttaa koskien edellä mainittua tarkoitettua toimivaltaa, että sen toimipaikat on määritelty valtioneuvoston asetuksessa (VnA Digi- ja väestötietovirastosta 53/2020). Jatkossa olisi hyvä tarkastella, onko toimipakoista tarvetta enää säädellä erikseen valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen turvaamiseksi - lakiehdotuksessa nimenomaisesti korostetaan viranomaisen omaa päätösvaltaa ottaen huomioon lakiehdotuksen tavoitteet sekä ministerin mahdollisuutta ottaa sijoittautumisia koskeva asia päätettäväkseen.

6 § Lain voimaantulo

1.6.2021

Ei lausuttavaa.

Digi- ja väestötietovirasto

Jalonen Aino 912056303

Digitaalinen allekirjoittaja: Jalonen Aino 912056303

Kallio Noora 911551379

Digitaalinen allekirjoittaja: Kallio Noora 911551379
Päiväys: 2021.06.01 15:55:00 +03'00'

Aino Jalonen
Ylijohtaja

Noora Kallio
Lakiasiainjohtaja